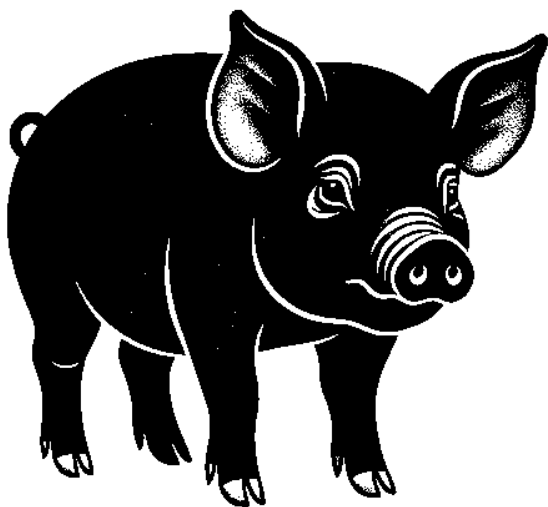

Dierenboerderij

Animal Farm

George Orwell

Voorwoord

Toen *Dierenboerderij* in 1945 verscheen, werd het onmiddellijk herkend als meer dan een eenvoudig dierenverhaal. Onder de ogenschijnlijk eenvoudige fabel van een opstand op een Engelse boerderij schuilt een scherpe politieke satire, geschreven met helderheid, ironie en morele ernst. George Orwell – pseudoniem van Eric Arthur Blair – gebruikte de vorm van de allegorie om een fundamentele vraag te stellen: wat gebeurt er met idealen wanneer macht in handen komt van enkelen?

Het verhaal is eenvoudig. De dieren van de boerderij komen in opstand tegen hun menselijke eigenaar en willen een rechtvaardige, gelijke samenleving opbouwen. In het begin lijkt alles mogelijk. Er is enthousiasme, hoop, kameraadschap. De leus “Alle dieren zijn gelijk” klinkt als een belofte van een nieuw tijdperk. Maar langzaam, bijna onmerkbaar, verschuift de macht. De leiders – de varkens – nemen beslissingen “namens” de anderen. Regels worden aangepast. Taal wordt vervormd. Geschiedenis wordt herschreven. En wat begon als een revolutie voor vrijheid eindigt in een systeem dat nauwelijks verschilt van het oude.

Hoewel *Dierenboerderij* vaak wordt gelezen als een satire op de Russische Revolutie en het stalinisme, reikt de betekenis verder. Orwell toont hoe idealen kunnen worden misbruikt, hoe propaganda werkt, hoe taal een instrument van macht kan worden. De beroemde zin:

“Alle dieren zijn gelijk, maar sommige dieren zijn meer gelijk dan andere” is niet alleen ironisch, maar onthult de kern van politieke hypocrisie. Het boek herinnert ons eraan hoe gemakkelijk vrijheid kan verschuiven naar onderdrukking wanneer waakzaamheid ontbreekt.

Orwell schreef in een sobere, toegankelijke stijl. Juist die eenvoud maakt het werk krachtig. De dieren zijn herkenbare typen: de ambitieuze leider, de idealistische denker, de hardwerkende maar goedgebouwde arbeider, de angstige massa. Door dieren te gebruiken, creëerde Orwell afstand – en daardoor helderheid. De lezer ziet wat de personages zelf niet zien.

Meer dan zeventig jaar na de eerste publicatie blijft *Dierenboerderij* verrassend actueel. In elke tijd en in elk systeem waarin macht geconcentreerd raakt en waarheid manipuleerbaar wordt, weerklinkt Orwells waarschuwing. Dit boek nodigt uit tot nadenken over verantwoordelijkheid, kritisch denken en de kwetsbaarheid van vrijheid.

Dierenboerderij is een korte roman, maar haar betekenis is groot. Het is een klassieker van de twintigste eeuw – niet alleen als politieke satire, maar als tijdloos verhaal over macht en moraal. Moge deze uitgave bijdragen aan een hernieuwde lezing van een werk dat ons blijft herinneren aan de noodzaak van waakzaamheid en waarheid.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk I	6
Hoofdstuk II	16
Hoofdstuk III	25
Hoofdstuk IV	33
Hoofdstuk V	40
Hoofdstuk VI	52
Hoofdstuk VII	62
Hoofdstuk VIII	76
Hoofdstuk IX	91
Hoofdstuk X	104

Hoofdstuk I

Mijnheer Martin van de Hoeve had die avond de kippenhokken afgesloten, maar in zijn dronkenschap vergat hij de kleppen dicht te doen. Met zijn lantaarn die bij elke wankelende stap heen en weer slingerde, strompelde hij over het erf, schopte zijn laarzen op de drempel, schonk zich in de kelder nog een laatste glas bier in en sleepte zich ten slotte naar bed, waar zijn vrouw al lag te snurken.

Zodra het licht in de slaapkamer was gedoofd, ging er een siddering door de gebouwen van de hoeve. De hele dag had het gefluisterd dat de oude Major, een witte West-Engelse zeug van kampioensbloed, vannacht een zonderlinge droom had gehad en die met de anderen wilde delen. Ze hadden afgesproken elkaar in de grote schuur te verzamelen zodra mijnheer Martin uit de buurt was. Major (zo werd hij altijd genoemd, al had hij op de keuringen altijd de naam Schoonheid van Bellecombe gedragen) genoot zoveel ontzag op de hoeve dat iedereen bereid was een uur slaap op te offeren om te horen wat hij te zeggen had.

Achter in de grote schuur, op een soort verhoging van planken, lag Major al op zijn bed van stro, onder een lantaarn die aan een balk hing. Hij was twaalf jaar oud en hoewel hij wat zwaarder was geworden, bleef hij statig en waardig; zijn wijze, milde blik werd niet ontsierd door de

slagtanden die nooit waren afgeknipt. De dieren kwamen binnen en nestelden zich naar gewoonte. Eerst de drie honden: Violet, Jessie en Rover; toen de varkens, die zich op het stro vlak voor de verhoging legden. De kippen klommen op de vensterbanken, de duiven wervelden omhoog naar de balken, de schapen en koeien strekten zich uit achter de varkens en begonnen te herkauwen. De twee trekpaarden, Donder en Hazel, kwamen samen binnen, traag en voorzichtig met hun grote behaarde hoeven, bang om iets kleins te vertrappen in het stro. Hazel was een stevige, moederlijke merrie in de kracht van haar leven, die na haar vierde veulen nooit meer haar slanke lijn had teruggekregen. Donder was een kolos van ruim een meter tachtig schofthoogte, zo sterk als twee gewone paarden samen. Een witte streep over zijn neus gaf hem iets sulligs, en hoewel hij niet de schranderste was, werd hij door iedereen geacht om zijn trouw en zijn ontzagwekkende kracht. Na de paarden kwamen Mirjam, de witte geit, en Benjamin, de ezel. Benjamin was het oudste dier op de hoeve en had het zuurste humeur. Hij zei weinig, behalve bitse opmerkingen: dat God hem een staart had gegeven om de vliegen weg te slaan, maar dat hij liever geen staart én geen vliegen had gehad. Hij was het enige dier dat nooit lachte. Vroeg je hem waarom, dan antwoordde hij dat hij niet wist wat er te lachen viel. Toch was hij, zonder het ooit hardop te zeggen, verknocht aan Donder: op zondag stonden ze samen in

het kleine wekje achter de boomgaard, graasden zwijgend naast elkaar.

De twee paarden hadden zich net neergevlijd toen een groepje kuikens, hun moeder kwijt, de schuur binnenrende, piepend en verdwaasd zoekend naar een veilig plekje waar ze niet vertrapt zouden worden. Hazel maakte met haar voorbenen een beschuttende kring om hen heen; de kuikens kropen erin, nestelden zich warm en vielen dadelijk in slaap. Op het laatste ogenblik kwam Marie binnen, de mooie maar domme witte merrie die de sjees van mijnheer Martin trok. Ze draafde koket, kauwde op een suikerklontje en ging vooraan staan, schudde nadrukkelijk haar witte manen om de rode linten erin te laten opvallen. Als laatste glipte de poes naar binnen; zoals altijd zocht ze de warmste plek en wrong zich tussen Donder en Hazel, waar ze de hele toespraak van Major tevreden zat te spinnen zonder ook maar één woord te horen.

Alle dieren waren nu bijeen, op Mozes de tamme raaf na, die sliep op zijn stok achter de achterdeur. Toen Major zag dat iedereen zijn plaats had ingenomen en stil zat te wachten, schraapte hij zijn keel en begon:

‘Makkers, jullie hebben al gehoord van de vreemde droom die ik vannacht had. Ik zal hem straks vertellen, maar eerst heb ik iets anders te zeggen. Ik denk niet dat ik nog lang bij jullie zal zijn, makkers, en voordat ik sterf, is het mijn plicht jullie de dingen door te geven die ik in

mijn leven heb geleerd. Ik heb lang geleefd, ik heb veel tijd gehad om na te denken, alleen in mijn hok, en ik geloof dat ik de aard van ons bestaan op deze aarde even goed begrijp als enig ander dier. Daar wil ik met jullie over spreken.

Welnu, makkers, hoe ziet het leven eruit dat wij leiden? Laten we eerlijk zijn: het is ellendig, zwaar en kort. We worden geboren, krijgen net genoeg te eten om in leven te blijven, en wie werken kan, wordt uitgeput tot het uiterste; zodra we niet meer nuttig zijn, worden we zonder genade afgeslacht. Geen enkel dier in dit land kent rust of geluk na zijn eerste levensjaar. Geen enkel dier hier is vrij. Het leven van een dier is ellende en slavernij: dat is de naakte waarheid.

Is dat dan de natuurlijke orde? Ligt het aan onze arme grond, die niet genoeg oplevert voor een fatsoenlijk bestaan? Nee, makkers, duizendmaal nee! De bodem van dit land is vruchtbaar, het klimaat is gunstig, het kan voedsel in overvloed geven aan veel meer dieren dan er nu zijn. Alleen al deze hoeve zou een dozijn paarden, twintig koeien, honderden schapen in comfort en waardigheid kunnen onderhouden – een welstand die we ons amper kunnen voorstellen. Waarom verdragen we dan deze ellende? Omdat de opbrengst van ons werk door de mensen wordt gestolen. Dat, makkers, is de bron van al ons leed, samengevat in één woord: de mens. De

mens is onze enige, werkelijke vijand. Weg met de mens, en honger en uitbuiting verdwijnen voorgoed.

De mens is het enige wezen dat consumeert zonder te produceren. Hij geeft geen melk, legt geen eieren, is te zwak om een ploeg te trekken, te traag om een konijn te vangen. Toch heerst hij over alle dieren. Hij dwingt ze te werken voor het minimum dat nodig is om niet te verhongeren, en de rest houdt hij zelf. Wij ploegen zijn akkers met ons zweet, bemesten ze met onze mest, maar geen van ons bezit meer dan zijn eigen vel. Jullie koeien, hoeveel duizenden liters melk hebben jullie vorig jaar gegeven? En wat is er met die melk gebeurd, die gezonde kalveren had moeten voeden? Elke druppel is in de keel van onze vijanden verdwenen. En jullie kippen, hoeveel van jullie eieren zijn er kuikens geworden? De rest ging naar de markt, naar de zak van Martin en zijn mensen. En jij, Hazel, waar zijn de vier veulens die je hebt gedragen, die je troost hadden moeten geven in je oude dag? Alle vier zijn ze als jaarling verkocht; je zult ze nooit meer zien. Wat heb je ervoor teruggekregen, na vier drachten en al dat werk op het land? Een schrale portie voer en een stal.

Toch eindigt zelfs dit ellendige bestaan niet vanzelf. Ik klaag niet over mezelf; ik behoor tot de gelukkigen. Ik ben twaalf en heb meer dan vierhonderd kinderen gehad – dat is het natuurlijke lot van een varken. Maar geen dier ontkomt aan het mes. Jullie kleine biggen die hier voor

me zitten: dit jaar nog zullen jullie allemaal gillen op het hakblok. Dat is ons gemeenschappelijk lot. Koeien, varkens, kippen, schapen – we gaan er allemaal aan. Zelfs paarden en honden ontkomen er niet aan. Jij, Donder, zodra je spieren verslappen, verkoopt Martin je aan de knakploeg; die snijdt je de keel af en maakt hondenvlees van je. En de honden zelf, als ze oud en tandeloos zijn, bindt Martin een steen om de nek en smijt ze in de vijver.

Is het nu niet duidelijk, makkers, dat al onze pijn en ellende voortkomen uit de mensenheerschappij? Weg met de mens, en de vrucht van ons werk is van ons. Van de ene dag op de andere kunnen we rijk en vrij zijn. Wat moeten we dan doen? Dat is eenvoudig: dag en nacht, met lichaam en ziel werken aan de omverwerping van het mensenras! Dat is mijn boodschap, makkers: Opstand! Ik weet niet wanneer die Opstand komt – misschien over een week, misschien over een eeuw – maar zo waar ik hier op dit stro sta, vroeg of laat komt de gerechtigheid. Maak dat jullie levensdoel, makkers, zolang jullie korte leven duurt! En bovenal: geef mijn boodschap door aan wie na jullie komen, zodat de volgende geslachten de strijd voortzetten tot de overwinning.

En vergeet nooit, makkers: jullie vastberadenheid mag nooit verslappen. Laat geen twist jullie verdelen. Geloof nooit wie beweert dat mens en dier gemeenschappelijke belangen hebben, dat de welvaart van de een de welvaart van de ander is. Dat zijn leugens. De mens dient geen

enkel ander schepsel dan zichzelf. Onder ons moet volmaakte eenheid heersen, volmaakte kameraadschap in de strijd. Alle mensen zijn vijanden. Alle dieren zijn makkers.’

Op dat ogenblik barstte er groot rumoer los. Terwijl Major sprak, waren vier forse ratten uit hun hollen gekropen en hadden zitten luisteren. De honden hadden hen in de gaten gekregen; alleen door bliksemsnel in hun hollen te schieten, hadden de ratten hun leven gered. Major stak een poot op voor stilte.

‘Makkers,’ zei hij, ‘dit punt moet beslist worden. Zijn wilde dieren zoals ratten en konijnen onze vrienden of onze vijanden? Laten we stemmen. Ik stel de vraag aan de vergadering: zijn ratten makkers?’

De stemming vond plaats en met grote meerderheid werden de ratten tot makkers verklaard. Slechts vier stemden tegen: de drie honden en de poes – al bleek later dat de poes in beide kampen had gestemd. Major ging verder:

‘Ik heb niet veel meer te zeggen. Ik herhaal mezelf, maar onthoud altijd jullie plicht tot vijandschap jegens de mens en zijn wereld. Alles wat op twee benen loopt, is vijand. Alles wat op vier benen loopt of vleugels heeft, is vriend. En vergeet niet: in onze strijd tegen de mens mogen we hem niet gaan lijken. Zelfs als jullie hem overwonnen hebben, neem geen van zijn ondeugden over. Geen dier